GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḐI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 57. *Lunĭ, Marțĭ 10 (22) Martie.* 1886.

Brașovŭ 9 Martie 1886.

In cercurile politice și parlamentare din Peșta și din Viena se ventiléză multŭ în momentele de față cestiunea încheierei convenției comerciale cu România. Deputații maghiarĭ ardelenĭ din dietă au hotărîtŭ, precum ni se telegrafiéză, sĕ interpeleze pe guvernŭ asupra stadiului în care se află negociările.

Limbagiulŭ, de care se folosescŭ cei din Pesta este în casulŭ de față deosebitŭ de acela ce-lŭ pórtă pressa din Viena. Pre când „Pester Lloyd" insinuă în modŭ tendențiosŭ României, că mai multŭ motive politice ar conduce-o în lupta ei economică cu Austro-Ungaria, organele vienese declară pe față, că plângerile României în contra Austro-Ungariei suntŭ îndreptățite din punctŭ de vedere economicŭ.

Acéstă împrejurare supĕră multŭ pe cei din Pesta, carĭ, ca de obiceiu, urcându-se pe calulŭ de bătaiă amenință cu represalii, cu energice intervențiunĭ și așa mai departe.

Au dreptate Ungurii de a se simți atinșĭ de limbagiulŭ foilorŭ austriace și de imputările ascunse ce le adreséză aceste guvernului unguresců, ér nu celui din Bucurescĭ. Décă e vorba de apĕrarea industriei nóstre de aicĭ, mai alesŭ a celei ardelenescĭ, atuncĭ guvernulŭ unguresců merită o dojenire multŭ mai aspră pentru sistemulŭ sĕu nebunescŭ de prohibițiune, prin care a adusŭ la sapă de lemnŭ industria ardelénă cu tótă convențiunea favorabilă ce o avemŭ de ḑece anĭ cu România, merită, ḑicemŭ, o mustrare multŭ mai aspră decâtŭ aceea, ce o face „Neue Freie Presse" guvernului austriacŭ, din causa protecționismului sĕu agrarŭ.

„Coresp. politică" află din Bucurescĭ că este speranță, că negociările României cu Austro-Ungaria se vorŭ puté începe în curêndŭ pe basa tarifului românŭ revisuitŭ. Se speră mai departe, că negociările vorŭ avé unŭ bunŭ resultatŭ, décă Austro-Ungaria va face concesiunĭ importului de vite românŭ. In fine se crede, că negociările se vorŭ face în Bucurescĭ.

In fața viitórelorŭ negociărĭ este de interesŭ a cunósce și părerile foilorŭ din Viena. Étă ce scrie „N. Fr. Presse" de Sâmbĕtă într'unŭ articolŭ de fondŭ:

„Nu este nicĭdecum în contra interesului austriacŭ, décă vomŭ da espresiune faptului vĕditŭ, că monarchia nóstră pune celŭ mai mare prețŭ pe înoirea convențiunei comerciale cu România. Dér și România trebue sĕ doréscă a sta în relațiunĭ convenționale cu Austria și acéstă resultă chiar din datele listelorŭ comerciale. După aceste date importulŭ României în Austria în anulŭ 1884 n'a fostŭ mai micŭ de 33·4 milióne florinĭ, pre când în adevĕrŭ esportulŭ austriacŭ în Romania a fostŭ și mai însemnatŭ și s'a urcatŭ la 45·4 milióne florinĭ. Prețulŭ importului românŭ în Austria numai în materii brute a fostŭ nu mai puținŭ de 31·3 milióne florinĭ, din carĭ 22·3 milióne florinĭ pe grâne, 2·3 milióne florinĭ pe vite și 3·7 milióne florinĭ pe lână. Față cu aceste cifre póte omulŭ sĕ judece importanța ce-o posede teritorulŭ comercialŭ austriacŭ pentru România tocmai într'unŭ timpŭ, când vênḑarea de materii brute în cele mai multe state ale Europei este împreunată cu greutățĭ așa de enorme. Cu tóte acestea s'a născutŭ în România o viuă agitațiune în contra înoirei tractatului cu Austria și *nu se póte nega, că politica comercială a monarchiei nóstre e vinovată în parte că s'a produsŭ acéstă mișcare în România.* Românii suntŭ cu dreptŭ îngrijațĭ, că Austria nu le va acorda în noua convenți̦a favorulŭ pentru importulŭ de grâne, ce s'a stipulatŭ în convenția esistentă. Deputații din Galiția au și începutŭ sĕ împingă guvernulŭ în acéstă direcțiune; s'a și făcutŭ în parlamentŭ o interpelațiă și e întrebare, décă ministeriulŭ austriacŭ va posede destulă energiă spre a se opune acestui curentŭ.

„Cea mai mare înverșunare însĕ s'a produsŭ în România prin modulŭ cum s'a tractatŭ importulŭ de vite. Incă înainte cu 5 anĭ România a importatŭ în Austria nu mai puținŭ ca 17000 capete de vite; în anulŭ 1883 însĕ s'au importatŭ din România numai șése boi, în anulŭ 1884 a trecutŭ peste granița română în Austria chiar numai unŭ singurŭ bou, care în adevĕrŭ ar merita sĕ ajungă la unŭ renume politicŭ-comercialŭ. Astfelŭ a succesŭ stăruințelorŭ agrarilorŭ noștri, de a aduce în oposițiune vehementă contra Austriei unŭ teritoriu comercialŭ, în care esportămŭ numai în fabricate nu mai puținŭ ca 33·8 milióne florinĭ, și sĕ ne bage în pericolulŭ de a pierde și acéstă piață."

„Și acestŭ periculŭ nu e micŭ," esclamă „N.-fr.-Presse." Arată mai departe nisuințele celorŭ din România de-a crea o industriă în țéra lorŭ, vorbesce de tarifulŭ autonomŭ, ce s'a construitŭ acolo, după modelulŭ celui austriacŭ, de premiile ce le dă legea celorŭ ce întemeiază industrii în țéră, în fine amintesce declarațiunea ministrului de esterne Pherekyde, care a ḑisŭ de curêndŭ în cameră că încă nu s'au începutŭ purparleurile cu Austria în privința convenției comerciale, ci a fostŭ vorba numai de loculŭ unde sĕ se facă negociările; că guvernulŭ românŭ are intențiunea a aplica tarifulŭ autonomŭ față cu statele, cu carĭ n'are convenți̦ă séu a cărorŭ convenții espiră, și că ministeriulŭ românŭ doresce sĕ aibă deplină libertate de acțiune în timpulŭ negociărilorŭ. „Chiar acestŭ limbagiu," — continuă „N. fr. Presse" „ne îndémnă a lămuri câtŭ mai curêndŭ situațiunea, trebue sĕ scimŭ că avea-vomŭ rĕsboiŭ vamalŭ cu România, séu că esistă vre o perspectivă de a obține pacea cu acestŭ statŭ vecinŭ . . . . . Orĭ și cum ar fi purtarea șoviniștilorŭ românĭ, trebue sĕ accentuămŭ pe de altă parte, că ar fi orbŭ guvernulŭ austriacŭ décă nu ar sci apreția greaua situațiune a cabinetului românŭ, décă nu ar lua în sémă dorințele României în privința importului de grâne și de vite și décă nu ar face totŭ ce îi stă în putință spre a nu lăsa ca relațiunile politice cu România sĕ fiă turburate printr'o neînțelegere economică. Trebue sĕ conservămŭ industriei nóstre piața României, căcĭ unde amŭ și găsi în împrejurările de față altă care se-o pótă înlocuĭ?...."

„Ințelegemŭ de ce s'a supĕratŭ parlamentulŭ din Bucurescĭ; câtŭ de șuchiate suntŭ tendențele agrarie dovedesce faptulŭ, că în România prețulŭ cărnii a scăḑutŭ așa de tare, încâtŭ unŭ puntŭ îlŭ poțĭ cumpĕra cu vre-o 10 creițarĭ, pe când în alte țĕrĭ (bună óră în Austro-Ungaria — Red. Gaz. Tr.) lumea se plânge de scumpetea cărnii. Cu tóte aceste datoria cabinetului românŭ este a ține în frêu șovinismulŭ. Ce i-ar și folosi de a eschide productele austriace, décă în acelŭ timpŭ tractatulŭ comercialŭ alŭ României cu Germania espiră abia peste șése anĭ? Românii nu și-ar ajunge scopulŭ dă a crea o industriă la ei în țéră, pentru ce acéstă convențiune cuprinde în parte încă tarifurĭ și mai micĭ, ca cele cu Austria, și pentru că nicĭdecum nu putemŭ admite, că ura în potriva statului nostru merge așa departe, spre a face pe Românĭ sĕ dorĕscă a preferi fabricatele germane celorŭ austriace. In lupta economică România s'a dușmănitŭ deja cu Francia, tarifulŭ autonomŭ amenință și Rusia și purtândŭ unŭ rĕsboiu cu cele mai multe puterĭ marĭ România ar fi învinsă, fără ca înainte de espirarea tractatului comercialŭ cu Germania ea sĕ-șĭ pótă închide pe deplinŭ granițele și resultatulŭ acestei lupte n'ar fi decâtŭ decăderea financiară și economică a unei țĕrĭ, care ne îndreptățesce la cele mai frumóse speranțe."

„România are plângerĭ îndreptățite contra Austriei și orĭ ce amicŭ alŭ industriei și alŭ comerciului trebue sĕ doréscă, ca sĕ se țină contŭ de aceste plângerĭ. Este timpulŭ supremŭ ca în fine sĕ o rupemŭ cu sistemulŭ nebunescŭ alŭ vamei protecționiste și sĕ recunóscemŭ că fiăcare atacŭ provócă și o apĕrare, sĕ recunóscemŭ, că escluderea cerealelorŭ și vitelorŭ iea pânea din gura lucrătorilorŭ, carĭ suntŭ ocupațĭ cu producerea de zaharŭ, de postavurĭ séu îmbrăcăminte. Vedemŭ că alianța între protecționiștii agrarĭ și industrialĭ nu se póte susținé și dovadă pentru acésta este îngrijirea, ce domnesce în sînulŭ poporațiunei din causa conflictului cu România. E vorba de conservarea unui esportŭ de aprópe 46 milione de florinĭ, o cifră însemnată într'unŭ timpŭ, când tóte porțile suntŭ închise esportului. E vorba de a se susține relațiunile amicabile cu România, de a se susținé simpatiele unei națiunĭ, care forméză o stavilă în contra potopului slavŭ"...

Interpelarea d-lui M. Kogălniceanu.

(Ședința dela 11 Februariu a Camerei române.)

(Urmare.)

De atuncĭ și până astăḑĭ, Mocsary a protestatŭ necontenitŭ în contra violențelorŭ unguresci, în contra silniciei maghiarisărei a școlelorŭ românescĭ; și, în discuțiunea, ce de curêndŭ a urmatŭ în sênulŭ parlamentului din Buda-Pesta asupra bugetului cultelorŭ și instrucțiunei publice, elŭ susŭ și tare a ḑisŭ miniștrilorŭ și legislatorilorŭ maghiarĭ următórele cuvinte pline de înțelepciune:

„Inima'mĭ saltă de bucurie, ḑice elŭ, vĕḑêndŭ ce progrese marĭ amŭ făcutŭ pe terenulŭ instrucțiunei publice; și nu potŭ de câtŭ sĕ dorescŭ din sufletŭ înaintarea și înflorirea câtŭ mai mare a culturei maghiare; *o profundă îngrijire însĕ mĕ coprinde cândŭ trebue sĕ vĕḑŭ că totŭ ceea ce se face, se face numai pentru cultura maghiară, ér nimicŭ pentru cultura cetățenilorŭ nemaghiarĭ!"*

Și cândŭ șoviniștii maghiarĭ amenințau naționalitățile nemaghiare de a li se ridica drepturile asigurate prin legea naționalitățilorŭ — drepturĭ carĭ în faptŭ suntŭ tóte oborîte — acestașĭ Mocsary aruncă în obrazulŭ pretinșilorŭ liberalĭ și constituționalĭ maghiarĭ aceste cuvinte: „Nu este nimicŭ mai ușorŭ de câtŭ sĕ găsimŭ pretexte, ca sĕ revocămŭ așa numitele drepturĭ din legea de naționalitățĭ, nimicŭ mai ușorŭ de câtŭ ca sĕ împutămŭ naționalitățilorŭ, că abuséză de aceste drepturĭ.«

Și apoi bărbatulŭ cu înalte vederĭ își încheiă argumentațiunea prin următórele cuvinte sdrobitóre:

»Unde amŭ ajunge cu amenințările D-lui Szilagyi? Décă unii abuséză de drepturĭ, acésta nu póte servi de pretextŭ ca ele sĕ se nimicéscă;.... și décă voimŭ sĕ împedecămŭ ca aspirațiunile naționalitățilorŭ sĕ se manifeste pe față, atuncĭ nu este destulŭ sĕ ștergemŭ legea de naționalitățĭ, *ci trebue sĕ mergemŭ și mai departe.* Vedețĭ însĕ, ca nu cumva suprimândŭ simptomele aspirațiunilorŭ naționale ce se arată pe față, sĕ *faceți din aspirațiunĭ conspirațiunĭ!"*

Nu eu, nu unŭ Românŭ de peste Carpațĭ, ci unŭ patriotŭ ungurŭ, unŭ partisanŭ alŭ lui Kossuth ne spune aceste cuvinte, ne arată resbelulŭ de mórte ce ministerulŭ și Parlamentulŭ din Buda-Pesta facŭ naționalitățiĭ romane, încercându-se de a o nimicnici în însușĭ focularulŭ eĭ intelectualŭ: în școlă.

Dér sĕ mergemŭ mai departe.

In adunarea, în congregațiunea comitatului din Brașovŭ, ținută în 17 Decemvre trecutŭ, a venitŭ în desbatere proclamațiunea irredentei Române, care a servitŭ de pretextŭ distărĕrei acelorŭ șése Românĭ. »S'a sculatŭ advocatulŭ românŭ Lengerŭ și a tratatŭ acéstă cestiune: *„Românii irredențĭ,«* deórece vice-comitele a fostŭ pus'o pe tapetŭ; elŭ a întrebatŭ pe vice-comitele despre somațiunea ce s'a făcutŭ pentru a se strânge tóte exemplarele proclamațiunei din Bucurescĭ, de ce nu s'a făcutŭ și în limba românéscă? Vice-comitele a rĕspunsŭ că eră de prisosŭ, fiindŭ că proclamațiunea irredentei, mulțămită prudenței cetățenilorŭ, n'a avutŭ urmărĭ.

Atuncea advocatulŭ Lengerŭ în fața delegatului guvernului a rĕsunsŭ următórele:

»Românii suntŭ destulŭ de inteligențĭ, pentru a nu lupta pentru principiile irredentei; noi suntemŭ aderențĭ fideli ai politicei naționale; vomŭ rĕmâné și pe viitorŭ și totdéuna, dér pentru aceea nu vomŭ uita nicĭ când că suntemŭ fii ai patriei acesteia, a cărei bine îlŭ vomŭ avea totdéuna înaintea ochilorŭ. Eu nu negŭ că Românii au ceva comunŭ cu irredenta: *Nemulțămirea* (deputatulŭ dietalŭ Immrich: așa este!) Administrațiunea e rea, autoritățile nu respectă legea; legea pentru naționalitățĭ nu se observă « (Immrich: așa este!) Lengerŭ cu tóte în-

têmpinările representantului guvernului a continuatŭ, enumĕrândŭ plângerile naţionalităţilorŭ; numai décă se vorŭ satisface aceste plângerĭ, vorŭ fi şi naţionalităţile mulţumite. Elŭ a accentuatŭ că guvernulŭ numesce comiţĭ supremĭ, carĭ nu cunoscŭ limba poporului; justiţia nu este deslulŭ de nepărtinitóre; cu unŭ Românŭ nu se ia protocolulŭ în limba română; advocatulŭ românŭ nu póte vorbi în sala tribunalului românesce, etc."

Ei, d-lorŭ, acestea tóte se spunŭ în parlamentulŭ ungarŭ, acestea se spunŭ în congregaţiunea comitatului din Braşovŭ, acestea le spunŭ ḑiarele, acestea le spune poporulŭ întregŭ alŭ Românilorŭ de peste Carpaţĭ.

Sĕ vedemŭ, D-lorŭ, décă acestea erau la 1848, la 1859 şi 1860 ideile ómenilorŭ de Statŭ, promisiunilă patrioţilorŭ ungurĭ, carĭ astăḑĭ ocârmuescŭ Ungaria, déce acestea erau ideile însuşĭ ale lui Kossuth.

Iată, D-lorŭ, ce gândia şi ce mărturisea Kossuth când se pregătea a reîntra în Ungaria, cu mâna înarmată cu ajutorulŭ Românilorŭ, aflămŭ aceste în memoriile sale.

Instrucţiunile date de Kossuth ca preşedintele guvernului provisorŭ, de Klapka şi Teleki, ca membrii ai acestui guvernŭ, şi comunicate agenţilorŭ pregătitorĭ revoluţiunei, cuprindŭ următorulŭ periodŭ:

»Noi avemŭ încă a chema luarea aminte a D-vóstră asupra unei cestiunĭ fórte importante: relaţiunile nóstre cătră naţionalităţile străine. Siliţi-vĕ a cerceta simţĕmintele şi dorinţele Românilorŭ şi Sasilorŭ, precum şi ale Sêrbilorŭ şi Croaţilorŭ. Pentru acestŭ finitŭ, adresaţi-vĕ la cei mai influenţĭ representanţĭ ai acestorŭ naţionalităţĭ. In timpŭ ce pe de o parte îi veţĭ asigura, că noi pe basa integrităţii teritorului unguroscŭ şi a legilorŭ din 1848, suntemŭ gata de a face tóte concesiunile ce le póte cere unŭ frate dela frate-sĕu, invitaţii pe de altă parte de a aduce cele mai departe dorinţe ale lorŭ la cunoscinţa nóstră, de se póte prin ómenĭ de ai lorŭ înadinsŭ trimişĭ aicĭ. Décă noi într'aceste privimŭ legile din 1848 ca punctŭ de plecare, noi *suntemŭ departe de a păstra neschimbate aceste legĭ;* din contră noi voimŭ a lărgi şi întinde principiile cuprinse în ele, astfelŭ că tóte interesele, precum cele naţionale aşa şi cele confesionale, sub protecţiunea constituţiunei unguresci, sĕ găséscă deplina lorŭ îndestulare. Ca povaţă sĕ vĕ serveze alăturatulŭ proiectŭ alŭ constituţiunii, pe care subscrisulŭ preşedinte l'a lucratŭ, şi ale căruia principii fundamente nuoi, cu toţii le aprobămŭ.

(Subscrişĭ) *Ludovicŭ Kossuth*, preşedinte *G. Klapka*, *L Teleki*.

Iată acum şi extractulŭ Constituţiunii proiectate, privitorŭ mai alesŭ la cestiunea naţionalităţilorŭ:

„Precum religiunea, asemenea şi naţionalitatea este de interesŭ socialŭ. Statulŭ, ca asemenea, nu are nimicŭ comunŭ, nicĭ cu una, nicĭ cu alta. Fiindcă constituţiunea asiguréză dreptulŭ de întrunire, *cetăţenii sunt liberĭ de a se asocia pentru ocrotirea si desvoltarea intereselorŭ lorŭ naţionale*, precum şi altele, şi de a convoca adunărĭ în comune, comitate, séu în tótă ţéra... Ei potŭ ţinea adunărĭ şi luá otărîrĭ, dér numai în marginile constituţiunei şi ale legilorŭ, şi statulŭ nu póte nimicŭ pretinde decâtŭ că adunările sĕ fiă publice. Acestŭ principŭ 'şĭ va avé aplicaţiunea atâtŭ cătră naţionalitatea maghiară, câtŭ şi cătră celelalte naţionalităţĭ; nicĭ una nu va avé unŭ privilegiu deosebitŭ, şi guvernulŭ nu va protege pe nicĭ una în paguba celorlalte. *Intru câtŭ însĕ guvernulŭ, parlamentulŭ, comitatulŭ, comuna, are nevoie de o limbă oficială, acestŭ principŭ se va aplica astfelŭ ca pretutindenĭ,* maioritatea otăresce în care limbă sĕ se trateze afacerile publice, fără a se jicni drepturile minorităţei. Décă de exemplu o adunare comitatensă otăresce pentru anulŭ curgĕtorŭ ca limbă oficială, limba română, slavă, sêrbă, germană, ungară, atuncĭ cetăţenii de altŭ neamŭ au dreptulŭ, în limba lorŭ proprie, nu numai de a da petiţiunĭ, de a trata procese, dér încă şi de a vorbi în adunărĭ. Guvernulŭ însĕ, în casŭ când comitatulŭ către care adreséză unŭ ordinŭ, a adoptatŭ o altă limbă, ca limbă oficială, este datorŭ la trimiterea ordinelorŭ scrise în limba oficială maghiară, a adăogi o traducere în limba comitatului; precum asemenea şi comitatulŭ trebue sĕ urmeze aceeaşĭ regulă, în relaţiunile sale cu diferitele comune. Şi vice-versa, comitatulŭ, când limba sa oficială nu este cea unguréscă, este datorŭ a pune alăture cu rapórtele sale o traducţiune. Legile însĕ vorŭ fi traduse în tóte limbile întrebuinţate în ţéră, şi totŭ aşa vor fi publicate«.

Iată, d-lorŭ, ce mai ḑice Kossuth despre unitatea Statului:

„Principiulŭ unităţei Statului, care s'a visatŭ ca unŭ isvorŭ de putere şi care cu tóte deşteptările istoriei se privesce de asemenea, a primitŭ în Viena la ântéia crisă o lovitură deplină, precum asemenea şi în trecutŭ a primitŭ mai multe desfacerĭ şi iarăşĭ şi în viitorŭ va primi asemenea loviturĭ; căcĭ în aşa numita Austrie unitatea nu este sorgintea puterii, ci a slăbiciunei; şi acésta este o lege naturală pe care nicĭ o meşteşugire nu va isbuti a o desminţi. *Principiulŭ unităţei* este la loculŭ sĕu numai la o naţiune. Acolo numai este putere, pentru că unesce şi légă. Dér ceea ce se numesce Austria, nu este o naţiune ci unŭ conglomeratŭ de diferite naţiunĭ. (Nu naţionalităţĭ ci naţiunĭ). Intr'o asemenea situaţiune, orĭce silinţă spre întrunire nu împreună ci desparte. Intre elemente disparate nu numai nu se póte sĕvêrşi vre-o asimilaţiune, dér chiar o cohesiune mecanică nu se póte efectua. *Cu câtŭ aceste elemente se vorŭ împreună lega, cu atâtŭ ele vorŭ tinde a se desface*«.

Ei bine, d-lorŭ, acéstă comparaţiune caracteristică, care o face Kossuth pentru Austria, nu vedeţĭ că se potrivesce şi mai bine cu Ungaria? Ceea ce se face şi se practică de susŭ pănă josŭ şi în fiecare ḑi în patria Maghiarilorŭ de tóte partidele, guvernŭ şi oposiţiune, drépta şi stânga, în interesulŭ, în realisarea ideei de statŭ ungarŭ, face a se uita, cum ḑicea Kossuth, că principiulŭ unităţei nu póte a'şĭ găsi loculŭ decâtŭ numai la o naţiune: şi ce adesiune póte sĕ existe între Maghiarĭ şi între Romanĭ? Astfelŭ s'au uitatŭ tóte promisiunile, tóte încheḑeşluirile date; toţĭ astăḑĭ proclamă că nimenĭ nu póte sĕ fie patriotŭ, sĕ 'şĭ iubéscă ţéra decâtŭ când va simţi şi vorbi unguresce: nimenĭ nu póte sĕ fie patriotŭ decâtŭ lepădându-se de sângele, de limba, de tradiţiunile şi aspiraţiunile sale naţionale! Dér ia sĕ mai ascultămŭ puţinŭ pe Kossuth! De şi dorescŭ sĕ nu vĕ obosescŭ, este însĕ de interesŭ naţionalŭ, sĕ arătŭ încă odată celorŭ carĭ prigonescŭ neamulŭ şi sângele nostru, şi mai alesŭ acelora carĭ credŭ pe Kossuth, sĕ le spunŭ ce elŭ gândesce, vorbesce şi scrie dela 1848 şi pănă astăḑi despre naţionalităţile din Ungaria:

»Eu voiu numai sĕ amintescŭ încă, cum că tóte cele-alte limbĭ, carĭ se vorbescŭ în ţéră au o patrie, în care naţionalitatea ce le concerne are o existenţă naţională şi politică: asa pentru limba germană este Germania; pentru limba ruténă este Rusia; tóte cele-alte dialecte slave 'şĭ au ţéra lorŭ; limba română are Moldavia şi Valahia; limba sêrbéscă are Serbia! limba unguréscă însĕ afară de Ungaria nu are nicĭ o patriă. După cuvintele unui mare poetŭ alŭ nostru, pentru noi Ungurii afară de Ungaria, în intinsa lume nu este nicĭ unŭ locŭ liberŭ. Aci noi trebue sĕ trăimŭ şi sĕ murimŭ aci, orĭ care ar fi sórtea nóstră.«

După ce aţĭ ascultatŭ, D-lorŭ mei, cele ḑise de Kossuth, cum credŭ Ungurii că potŭ sĕ ucidă limba română, care are patria sa în România? Cum sĕ ucidă limba sârbéscă care are patria sa în Sêrbia? Cum sĕ ucidă limba germană, care are domiciliulŭ în marea şi puternica Germanie? Şi cu tóte acestea, ei, 6,000,000 de Ungurĭ, au întreprinsŭ acéstă luptă eroică contra a ḑece milióne de Nemaghiarĭ, luptă nepotrivită şi nedréptă care orĭ-ce omŭ cu minte nu póte sĕ ḑică că va putea sĕ isbutéscă vre-odată.

Lupta pentru limbĭ, D-lorŭ, dureróse efecte a avutŭ asupra Românilorŭ de peste Carpaţĭ. Pănă în secolulŭ nostru, limba latină era limba oficială a Statului poliglotŭ alŭ Ungariei; asemenea şi în Transilvania. Din toţĭ locuitorii acestorŭ ţĕrĭ, Românii se accomodau mai bine cu acéstă limbă, rădăcina limbei românescĭ. După 1848, sub regimulŭ absolutismului, limba latină fù înlocuită ca limbă de Statŭ prin limba nemţéscă. Românii fură dér nevoiţĭ a învĕţa o a duoa limbă. Pentru acésta, ei însĕ erau atraşĭ prin bogăţia literaturei, prin sciinţele în carĭ ei prin mijlocirea limbei germane puteau a se iniţia. Limba germană, limbă a unui mare poporŭ era o limbă de înaltă şi întinsă civilisaţiune. După mai puţinŭ de unŭ quartŭ de secolŭ, iată că Românii suntŭ siliţĭ acum a înlocui acéstă limbă, prin o a treia limbă de Statŭ, limba unguréscă.

Ast felŭ aceeaşĭ generaţiune trebue, afară de cea maternă, sĕ înveţe trei limbĭ de Statŭ, şi cea de pe urmă sĕ fiă limba unguréscă, aceia despre carĭ însuşĭ Koşşuth ḑice că afară de cuprinsulŭ Unguriei, nu mai are nicĭ locŭ, nicĭ fiinţă. A intratŭ în capulŭ Ungurilorŭ ca în deosebĭ Românii sĕ devină Maghiarĭ. Pentru acésta, unŭ resbelŭ de mórte s'a declaratŭ limbei, scólelorŭ şi culturei românescĭ în generalŭ. Românii resistă şi de acolo învinovăţire, că Românii, mai alesŭ cei din Ardealŭ, conspiră contra Statului ungarŭ, spre a se uni cu România independentă! Şi iată daco-românismulŭ inventatŭ! iată iridentismulŭ românŭ eşitŭ la ivélă!

Ei bine, D-lorŭ, ia sĕ vedemŭ ce este acestŭ daco-românismŭ, ce este acestŭ iridentismŭ? Pănă acum guvernulŭ maghiarŭ nu sciu sĕ fi găsitŭ în sarcina Românilorŭ altă crimă — décă crimă este — decâtŭ lupta lorŭ pentru a-şĭ păstra limba şi naţionalitatea.

Dovadă a daco-românismului, a irredentismului românŭ, Maghiarii credŭ a o fi găsitŭ în nesce hărţĭ ale Daciei vechĭ, făcute de repausatulŭ Laurianŭ în care, ca parte a vechei Dacii este pusă şi *Transilvania.*

Apoi, ce putemŭ sĕ facemŭ noi Românii, când Dumneḑeulŭ celŭ sântŭ a făcutŭ ca Transilvania sĕ fiă alăturĭ cu Moldova şi cu Ţéra Românéscă şi că tóte acestea trei ţĕrĭ formau vechia Dacie. (Aplause).

Ei bine, putemŭ noi astăḑĭ sĕ venimŭ şi pentru hatîrulŭ Maghiarilorŭ sĕ lepădămŭ origina nóstră, trecutulŭ nostru, istoria nóstră, şi pentru bunulŭ placŭ alŭ şovinismului maghiarŭ, sĕ prefacemŭ geografia şi hărţile geografice, şi sĕ spunemŭ că dela crearea lumei Transilvania a fostŭ destinată sĕ fiă ţéră Unguréscă? (Aplause.)

Atlasulŭ lui Laurianŭ, dela apariţiunea sa şi până astăḑĭ, este calulŭ de bătae pe care fii lui Arpad au încălecatŭ, spre a porni oribila lorŭ campanie întreprinsă pentru stârpirea naţionalităţei române! Nu mĕ veţĭ crede seriosŭ, când vĕ voiu spune că chiar în parlamentulŭ din Buda-Pesta, atuncĭ când a vorbitŭ Babeşŭ spre a apĕra naţionalităţile de imputarea de crimă în contra Statului ungarŭ, i s'au aruncatŭ ca dovadă sdrobitóre hărţile geografice ale lui Laurianŭ!

Lăsaţi-mĕ sĕ vĕ citezŭ însuşĭ extractulŭ din desbaterile Camerei ungare.

Şedinţa din 8 Decemvre 1885.

Deputatulŭ Babeşŭ: Onorabilă Casă! Deja alaltăerĭ, mi-am permisŭ a reflecta, cum neîncetatŭ auḑimŭ din partea mai tuturorŭ oratorilorŭ maghiarĭ, că bărbaţii naţionalităţilorŭ nemaghiare *rĕi patrioţĭ* suntŭ, inspiraţĭ de sentimente contrarii patriei, dér încă n'am vĕḑutŭ o unică dată dovedindu-se acésta positivŭ. (Strigărĭ din stânga: „Ba da; avemŭ esemplu viu«)

Babeşŭ continuă: N'am vĕḑutŭ o unică sentinţă judecătoréscă, prin care, în modŭ competinte s'ar fi constatatŭ în partea nóstră crime în contra patriei. (Strigări sgomotóse din stânga estremă: „Ba suntŭ. *Dér chartele geografice!*")

Babeşŭ: Audŭ amintindŭ ceva harte. Nu sciu dér décă atarĭ vorŭ fi fabricate dóră prin unii dintre d-vóstră, pentru a le provoca în contră-ne. (Contra-ḑicerĭ în stânga şi strigărĭ: Ele se *„propunŭ în România."*)

Babeşŭ: Décă amintiţĭ de cele din România, acelea pe noi nu ne potŭ privi; acolo înfluinţa nóstră nu ajunge. Eu, onor. Casă, nicĭ n'am intenţiunea, nicĭ obiceiulŭ a vătăma pe cine-va; rogŭ însĕ sĕ mi se creadă, că este pentru noi *cea mei dură ofensă*, când asupra nóstră se ridică asemenea insinuaţiunĭ. Nu cu astfelŭ de modŭ se dovedesce în contra nóstră învinuirea de *rĕi patrioţĭ*; nu prin provocărĭ la proclamaţiunĭ séu la harte, séu alte de aceste lucrurĭ neatîrnătóre de noi, veţĭ convinge pe cineva despre cele ce ne insinuaţĭ, ci — facă-şĭ tribunalele datoria, cerceteze şi judece după lege, pe date positive, ér nu vorbe góle; şi apoi numai pe basa sentinţelorŭ judecătorescĭ rădice-se imputărĭ contra celorŭ ce le merită. Până nu se va urma astfelŭ, imputările suntŭ nedemne, specialmente cele ce ni se facŭ pe argumente din România, carĭ nu ne potŭ privi.»

Acestŭ dialogŭ oficialŭ, ţinutŭ în parlamentulŭ ungarŭ în faţa guvernului, care aprobă, este de ajunsŭ, D-lorŭ, spre a vĕ arĕta starea miserabilă şi barbară care este făcută fraţilorŭ noştri de sânge de peste Carpaţĭ. Totŭ ce a promisŭ Titanulŭ Maghiarilorŭ, Koşşuth, prin constituţiunea ungară, prin proclamaţiunile sale dela 1848 până la 1861, prin convenţiunile sale încheiate cu Cuza-Vodă, a devenitŭ minciună. Totŭ aşa este şi cu legea naţionalităţilorŭ. Limba românéscă este isgonită din parlamentŭ, din comitatŭ, din comună, chiar din scóle, şi Românului chiar numele fără voe i se maghiariséză. Nicĭ o scólă românéscă nu se ridică séu se întreţine din fondurile statului, când Românii contribue toţĭ şi de o potrivă cu tóte celelalte naţionalităţĭ la fondarea şi întreţinerea tuturorŭ aşeḑămintelorŭ de instrucţiune ale Maghiarilorŭ, dela scólele de satŭ, până la universităţĭ. Notarii de sate trebue sĕ scie unguresce; şi suntŭ pedepsiţĭ prin destituirĭ orĭcare întrebuinţéză limba românéscă, chiarŭ în desemnarea numelorŭ de botezŭ şi de familie. Pe tóta întinderea Ungariei şi a Transilvaniei, chiarŭ în localităţile locuite esclusivŭ de Românĭ, nu este permisŭ nicĭ chiarŭ spre indicarea drumurilorŭ, o inscripţiune, unŭ avisŭ în limba românéscă. Vai de conductorulŭ postalŭ, vai de conductorulŭ căei ferate, care ar cuteza sĕ se adreseze cuiva în limba românésca. In administraţiune, în justiţie, nu petiţiunile dér chiar interogatoriulŭ, şi încă mai puţinŭ pledările nu suntŭ permise decâtŭ în limba ungară.

Maghiarismulŭ a străbătutŭ până şi în afacerile confesionale. In multe locurĭ deja este impusŭ, ca matricolele de nascere, de botez, de cununiă sĕ se facă în limba maghiară. Şi ca mijlocŭ mai energicŭ de maghiarisare, s'a înfiinţatŭ pe tótă întinderea Transilvaniei şi a Banatului aşa numite societăţĭ de cultură unguréscă, a cărorŭ menire este ca cu orĭ-ce preţŭ, cu orĭ ce mijlocŭ, fie chiar barbarŭ séu coruptorŭ sĕ facă pe Românĭ sĕ-şĭ lapede naţionalitatea şi sĕ devină Maghiarĭ. Subscripţiunĭ pentru aceste societăţĭ s'au făcutŭ în tótă ţéra; comunele şi comitatele au contribuitŭ, şi s'a întêmplatŭ în unele comitate că consiliele judeţiane au impusŭ până şi Românilorŭ o dare de una la sută pentru aceste societăţĭ. Mai vine apoi şi maxima de Statŭ a Ungariei, şi care practicată pe scărĭ marĭ a şi realisatŭ partea dintâiŭ a maximei: *fă pe Românŭ dintâiŭ sĕracŭ, apoi Maghiarŭ!*

Totŭ tineretulŭ românŭ, deja de pe băncile scólelorŭ şi mai alesŭ ale universităţilorŭ, este persecutatŭ. Nicĭ o carieră nu le este deschisă, afară de cea a armelorŭ. In întregulŭ Statŭ maghiarŭ nu este în funcţiunea Statulul unŭ singurŭ Românŭ care a absolvitŭ technica orĭ medicina. Sub regimulŭ absolutistŭ la curţile judecătorescĭ superióre se numiseră mai mulţĭ Românĭ, doctorĭ în dreptŭ, absolvenţĭ. etc. Mai toţĭ aceştia unulŭ după altulŭ s'au destituitŭ, séu fără voia lorŭ s'au pusŭ în pensiune. In partea judecătoréscă mai că nu se mai numescŭ Românĭ; şi décă în modŭ escepţionalŭ se numesce câte unŭ Românŭ la vre-unŭ tribunalŭ, acésta se face trimiţêndu-lŭ prin pustele Ungariei; aicea nenorocitulŭ, ofensatŭ ḑilnicŭ în naţionalitatea sa de şoviniştii Maghiarĭ, este silitŭ curêndŭ de a demisiona. Mai înainte de tóte, góna de mórte este declarată inteligenţei române.

Ast-felŭ injuriele, ameninţările nu se cruţă Românilorŭ nu numai în scólă, în cancelarie, dér chiar pe strade, chiar în serbărĭ. In 3 (15) Maiu 1884 Românii din Cluj au voitŭ a serba, sub acoperămêntŭ, ḑiua aniversară a Adunărei ţinută în 1848 la Blaj, pe aşa numitulŭ „câmpŭ alŭ libertăţei." Studenţii universitarĭ ungurĭ i încongióră, îi insultă şi la pacĭnica cântare românéscă *Deştéptă te Române*, ei intonéză imnulŭ unguroscŭ din care voiu cita numai o strofă;

Rotundă e lumea acésta,
Şi crescŭ multe florĭ în ea,
Pentru Românĭ însĕ numai una:
E *flórea furcilorŭ.*

Vĕ citezŭ şi unŭ altŭ casŭ 'şi mai caracteristicŭ. Se serbéză, mi se pare, în anulŭ trecutŭ instalarea unui prefectŭ; se dă unŭ banchetŭ la care suntŭ invitate tóte demnităţile oficiale şi aristocratice din oraşŭ. Este invitatŭ şi protoereulŭ românŭ Roşescŭ. Maghiarii cerŭ ca şi acestŭ protoereu, ca representândŭ pe Românĭ, sĕ feliciteze pe noulŭ administratorŭ. *Sânţia Sa 'şĭ începe cuvêntarea în limba română.* Atuncĭ întréga societate se scólă în picióre, înfuriată, şi vociferând strigă cu toţii *„în frigare cu elŭ, în focŭ cu elŭ!"* Ei bine, D-lorŭ, aicea nu erau copii; erau bărbaţĭ maturĭ, erau funcţionarĭ înalţĭ, era fruntea aristocraţiei!

Sórta fraţilorŭ noştri de peste Carpaţĭ, cum vedeţĭ este nesuferită, este o luptă pe mórte. De aceea vedemŭ emigrândŭ necontenitŭ Românĭ ardelenĭ şi bănăţenĭ în România nóstră cu sutele şi cu miile!

Ei bine, d-lorŭ, în starea actuală unde au ajunsŭ lucrurile, nu a sositŭ timpulŭ ca, fără sĕ lipsimŭ datorinţelorŭ nóstre internaţionale, sĕ ḑicemŭ şi noi unŭ cuvêntŭ de compătimire pentru nenorociţii noştri fraţĭ de sânge? Nu a venitŭ timpulŭ ca d. prim-ministru Brătianu sĕ 'şĭ aducă aminte cuvintele pe carĭ în 1868, cu ocasiunea discusiunei asupra proiectului de adresă la Tronŭ le-a ḑisŭ de pe acéstă tribună:

„Când cumnatulŭ meu este în cértă cu sora mea, eu nu mĕ amestecŭ; dér când bărbatulŭ surorei mele ar ridica braţulŭ ca sĕ o înjunghiă, atuncĭ ridicŭ şi eu braţulŭ".

Aceste cuvinte explică proclamaţiunea iridentei române. Scriitorulŭ, autorulŭ acestei proclamaţiunĭ a fostŭ

în Bucuresci, dér isvorulŭ ei este în Buda-Pesta, este în actele şi în persecuţiunile administraţiunei maghiare în contra Românilorŭ; şi stingerea iridentei nu o va face isgonirea a şése Românĭ, ci contenirea erei persecuţiunilorŭ şi înlocuirea prin unŭ regimŭ de pace, de libertate şi de frăţie!

Ómenii de statŭ din Ungaria 'mĭ vorŭ ierta acestŭ consiliu ce 'mĭ permitŭ a le da; le 'lŭ dau în acelaşĭ spiritŭ, care m'a povĕţuitŭ în 1859 şi 1860 de a da ospitalitate la mii de emigraţĭ ungurĭ, de a scăpa dela furcĭ mai multe capete scumpe naţiunei maghiare! Da, o afirmŭ regimulŭ actualŭ, de va continua, póte aduce foculŭ şi sabia în locuinţele Românilorŭ de peste Carpaţĭ; dér sĕ nu crédă vecinii noştri Ungurĭ, că prin acésta ei 'şĭ întărescŭ patria şi viitorulŭ naţionalŭ!

(Va urma).

SCIRILE ḐILEI.

Ministerulŭ de comunicaţiune ungurescŭ a ordonatŭ prin circulară tuturorŭ oficielorŭ administrative, ca de acum în colo numai ungueresce sĕ se redacteze certificatele de origine ale acelorŭ comercianţĭ, carĭ suntŭ în relaţiunĭ comerciale cu România.

—x—

Oficiosulŭ »Kolozsvári Közlöny" află, că reşedinţa episcopéscă română se va muta din *Gherla* în *Deşiu din motive politice.* Care sĕ fiă aceste motive politice, de nu cumva maghiarisarea mai repede?

—x—

D. *Petru Ungurŭ*, v. notarŭ la tribunalulŭ din Braşovŭ, a depusŭ în ḑilele acestea esamenulŭ de judecătorŭ, la Tabla regéscă din Têrgu-Mureşului, cu bunŭ succesŭ. Ii gratulămŭ.

—x—

„Egyetértés« află, că Kulturegyletulŭ din *Sigetulŭ Marmaţiei* s'a constituitŭ definitivŭ şi cei dintêiŭ, carĭ s'au înscrisŭ ca membri, suntŭ doi Românĭ, adică: viceşpanulŭ Mihálka cu 50 fl. şi fiulŭ sĕu cu 50 fl. »Egyetértés îşĭ încheiă darea sa de sémă: „Dr. Ioanŭ Mihályi, fiscalŭ comitatensŭ, alŭ cărui părinte a fostŭ Gabrielŭ Mihályi comisarŭ revoluţionarŭ, a refusatŭ de a intra în acéstă reuniune, cu tóte că fişpanulŭ Lonyai, alŭ cărui supusŭ e, a făcutŭ demersurĭ seriósĕ pe lângă elŭ. Până acum numai elŭ singurŭ s'a aflatŭ, care a respinsŭ cóla; apoi ce póte aştepta omulŭ dela unŭ credinciosŭ alŭ memorandului din Sibiiu?" — Onóre d-lui Dr. I. Mihályi!"

—x—

Tirnován György, proprietarŭ de lângă *Reghinulŭ săsescŭ*, şĭ-a trimisŭ tacsa anuală de 4 fl. ca membru la »Kulturegyletulŭ" din Cluşiu. „Dea Ḑ-ḑeu mulţĭ astfelŭ de patrioţĭ Românĭ," ḑice „Kolozsvári Közlöny.« — Cum rĕmâne, d-le Têrnovene, cu declarările d-tale că eştĭ „bunŭ" Românŭ?

—x—

S'au mai înscrisŭ la »Kulturegylet" ca membri următorii »Românĭ« din *Betleanŭ*, pe carĭ îi publicămŭ cu numele »patriotice:' *Tyira György, Fogolyán Bogdán, Miku György.* Firesce, că „Ellenzék" îi laudă. Românii sĕ'şĭ însemneze bine pe aceste uscăturĭ.

—x—

Familiele nobile maghiare disparŭ mereu. In comitatulŭ Pestei din 138 familii, carĭ înainte de 1848 se aflau între nobilimea proprietară d'acolo, au dispărutŭ 100, în Sabolcĭ din 524 au dispărutŭ 464, în Maramureşŭ din 80 au dispărutŭ 51, în Bihorŭ din 152 au dispărutŭ 105, în Neogradŭ din 102 familii au dispărutŭ 72. Celŭ puţinŭ unŭ milionŭ de jugĕre catastrale de celŭ mai bunŭ pămêntŭ în Ungaria propriă au căḑutŭ în mânile Evreilorŭ. Ca mâne va deveni Ungaria o straşnică Palestină. „Vai, că perimŭ!" strigă desperatŭ „Ellenzék."

—x—

Din cassa sedriei orfanale din *Szentes*, comitatulŭ *Cianadŭ*, s'a defraudatŭ o sumă de 20,000 fl. de unii amploiaţĭ ai şedriei orfanale. Casierulŭ Iosef Döme şi controlorulŭ Alexandru Török s'au arestatŭ.

—x—

Emigrarea în America ia fórte marĭ dimensiunĭ, mai alesŭ din comitatulŭ *Sabolciu*, unde dintr'unŭ satŭ cu 80 de case se pregătescŭ acum de drumŭ 32 de bărbaţĭ. »Sĕrăcia e grozavă!« esclamă „Egyetértés." Cum ar puté fi altfelŭ sub vitregulŭ regimŭ tisaistŭ?

—x—

Maghiarisarea 'şĭ-a întinsŭ mrejele şi în *România*, căcĭ iată ce scrie »V. Mehedinţilorŭ:" „Pe lângă biserica romano-catolică din *Turnu-Severin* se află şi o scólă. Până mai anulŭ trecutŭ se preda, pe lângă cunoşcinţele limbei germane, şi noţiunĭ de limba română. Acum s'a suprimatŭ cursulŭ de limba română şi s'a înlocuitŭ cu limba maghiară ca limbă obligatóre."

—x—

In ḑilele trecute renumitulŭ operatorŭ şi profesorŭ *Billroth* din *Viena*, însoţitŭ de unŭ asistentŭ, a plecatŭ la Alexandria în Egiptŭ, unde a fostŭ chematŭ prin telegrafŭ de unŭ bancherŭ, ca sĕ facă o operaţiune. Billroth primesce pentru călĕtoriă şi operaţiune unŭ onorarŭ de 25,000 francĭ.

—x—

„Figaro" aflá, că prinţulŭ *Napoleon* în curêndŭ va părăsi Parisulŭ şi va merge în Moncalieri, ér de aci în România, unde are de gândŭ sĕ şédă mai multă vreme.

—x—

Consiliulŭ comunalŭ din *Lembergŭ* 'şĭ-a rĕsbunatŭ într'unŭ modŭ de totŭ caracteristicŭ asupra lui Bismarck. Acesta recunoscêndŭ înaintea întregei lunĭ înfluinţa mare şi însemnătatea Poloneselorŭ, consiliulŭ comunalŭ a primitŭ propunerea de urgenţă a profesorului de universitate Dr. Malecki, ca princesa Hedviga Sapieha, vĕduva primului mareşalŭ alŭ ţĕrii în Galiţia şi mama membrului camerei seniorilorŭ, prinţulŭ Adam Sapieha, sĕ fiă onorată cu baterea unei medalii memorative cu portretulŭ ei, ca modelŭ de patriotă, care sĕ servéscă celorlalte Polonese ca esemplu demnŭ de imitatŭ pentru simţĕmintele sale naţionale şi pentru rarulŭ ei devotamentŭ.

Grecia şi Turcia.

De câte-va ḑile, dispositiunea rĕsboinică începe din nou a lua dimensiunĭ în Grecia, şi cu deosebire în Atena. Comandanţii de corpurĭ au fostŭ chemaţĭ la Atena, ca sĕ ţină unŭ consiliu de rĕsboiu şi sĕ ia o decisiune. Dispositiunea pacĭnică, care deunăḑile începuse a câştiga terenŭ în Grecia, a trebuitŭ sĕ cedeze dorinţei rĕsboinice, când s'a aflatŭ în Atena, că prinţulŭ Alexandru alŭ Bulgariei refusă a primi învoiala cu Pórta, modificată de puterĭ. Afară de acésta, guvernulŭ elinŭ a fostŭ întăritŭ în oposiţiunea sa contra dorinţelorŭ Europei, d'a se susţinea pacea, prin siguranţa ce o are, că unele puterĭ, anume Francia şi Rusia, nu pré suntŭ înclinate d'a lua parte la mĕsurile coercitive în contra Greciei. Negreşitŭ, Turcia e milităresce superióră Greciei. Guvernulŭ din Atena însĕ contéză pe perplesităţile financiare ale Porţii, care n'a fostŭ până acum în stare a plăti solda armatei ce o are concentrată, aşa că în celŭ mai scurtŭ timpŭ ar puté fi constrînsă sĕ-şĭ concedieze acasă reserviştii, pe carĭ nu i-ar mai puté nutri multŭ timpŭ. Cum se pare, conflictulŭ dintre Grecia şi Turcia se va decide în favórea acelui statŭ, căruia îi va fi cu putinţă a trăi mai multŭ timpŭ din datoriile sale. O telegramă din Atena spune, că guvernulŭ are mijlóce sĕ susţină trupele mai multe lunĭ. Despre vr'o demobilisare séu retragere a cabinetului nicĭ vorbă nu este.

Se mai vorbesce, că Grecia adună mereu reserve şi se pregătesce sĕ'ncépă acţiunea. Din Londra a începutŭ sĕ se lanseze idea, că óre n'ar fi mai bine sĕ lase pe Grecia a întreprinde rĕsboiulŭ contra Turciei. E mare temere, că intrândŭ Grecia în acţiune, s'arŭ încurca rĕu lucrurile şi prin alte cestiunĭ; chiar pacea sêrbo-bulgară nu stă pe picióre tarĭ.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

PESTA, 22 Martie. — Continuându-se în camera deputaţilorŭ desbaterea specială asupra jurisdicţiunilorŭ, la paragrafulŭ 47, care vorbesce despre cerculŭ de activitate alŭ congregaţiunilorŭ generale, deputatulŭ *Babeşŭ* observă că nu vede în elŭ nicĭ o îngrijire pentru cultura poporului; polemiséză apoi în contra lui Bartha, care identifică cultura cu limba maghiară. Ar fi mai bine, ḑice Babeşŭ, décă organele oficiale s'ar ocupa cu lăţirea culturei, decâtŭ décă se face acésta unilateralŭ prin reuniunĭ. Statulŭ ungarŭ a putotŭ avé vr'odată totŭ felulŭ de misiunĭ, dér n'a avutŭ misiunea culturei. Nu esistă nicĭ o scólă română ce ar fi înfiinţat'o statulŭ. Face atentŭ pe statulŭ ungarŭ, ca sĕ-şĭ împlinéscă datoriile unui statŭ culturalŭ.

Ministru-preşedinte *Tisza* respinge învinovăţirea, că pentru cultura poporului nu s'ar face nimicŭ. Statulŭ ungarŭ jertfesce multŭ în interesulŭ culturei. Deşi Babeşŭ n'a făcutŭ nicĭ o propunere, şi prin urmare nu era nicĭ unŭ motivŭ d'a replica, ministru-preşedinte n'a voitŭ sĕ lase nereplicată acusaţiunea în contra statului ungarŭ.

Madarasz, din stânga estremă, aprobă vorbele ministrului-preşedinte şi respinge afirmaţiunea că statulŭ ungarŭ n'ar fi avutŭ nicĭ o misiune culturală. — Desbaterea continuă.

PESTA, 22 Martie. — Conferinţa deputaţilorŭ ardelenĭ a hotărîtŭ sĕ adreseze guvernului o interpelare asupra stării tractărilorŭ privitóre la tractatulŭ comercialŭ românŭ, sĕ lucreze unŭ memorandŭ, în care sĕ se recomande guvernului a ridica industria poporală ardelénă, anume în ţinuturile dela graniţe prin întroducerea de vămurĭ specifice şi prin îmbunătăţirea comunicaţiunei.

BRUXELA, 22 Martie. — In Jemappe, o localitate de fabricĭ aprópe de Liège, a fostŭ o încăerare între lucrătorĭ şi gendarmeriă, cu care ocasiune au fostŭ răniţĭ mai mulţĭ gendarmĭ. Ḑece persóne s'au arestatŭ.

DIVERSE.

Prinţulŭ de corónă Rudolfŭ. — Ḑiarului B. B. C. i se scriu din Viena următórele rêndurĭ interesante despre prinţulŭ de corónă Rudolfŭ: Prinţulŭ de corónă în tinereţele sale a fostŭ unŭ băiatŭ fórte sburdalnicŭ. S'a întêmplatŭ odată, că cu mentorulŭ sĕu, cu generalulŭ Latour, s'a presentatŭ la o representaţiune în Burgteatrulŭ din Viena. Latour, căruia nu i-a pré plăcutŭ piesa, s'a retrasŭ în fundulŭ logei şi a adormitŭ. Abia a băgatŭ tênĕrulŭ prinţŭ de corónă de sémă plictisirea lui Latour, şi şĭ-a luatŭ pălăria şi a părăsitŭ logea. Ne putemŭ închipui spaima lui Latour, care treḑindu-se din somnulŭ sĕu uşorŭ, a vĕḑutŭ că prinţulŭ de corónă nu e în loge. Ca gonitŭ de furii s'a repeḑitŭ în Burg. Dér prinţulŭ de corónă nu era aicĭ. Totŭ personagiulŭ fù trimisŭ, sĕ-lŭ caute împreună cu Latour. Noroculŭ i-a favorisatŭ. Intrândŭ într'o cafenea de lângă Burg, a observatŭ pe prinţulŭ de corónă, făcêndŭ curte unei casieriţe elegante. Casieriţei, bagŭ sémă, i-o fi plăcutŭ de inteligentulŭ tênĕrŭ, cu tóte că nu l'a cunoscutŭ, şi l'a rugatŭ s'o petrécă până acasă. Prinţulŭ de corónă era gata sĕ o petrécă, în acelŭ momentŭ însĕ intră Latour.

Prinţulŭ de corónă acum nu mai e atâtŭ de sburdalnicŭ, e însĕ cam limbutŭ şi 'şĭ permite a vorbi mai multŭ decâtŭ ar trebuĭ, şi în astfelŭ de casurĭ se 'ntêmplă, că scapă câte unŭ cuvêntŭ nerumegatŭ. Astfelŭ odată, cu ocasiunea unei vânătóre, a ḑisŭ unui conte maghiarŭ: »Óre ce voiţĭ cu acei Croaţĭ? Credeţĭ, că vomŭ suferì încă multă vreme, sĕ 'i asupriţĭ pe aceştia, cei mai credincioşĭ supuşĭ ai impĕratului?«... Nu sciu, décă aceste cuvinte au ajunsŭ la auḑulŭ împĕratului, e faptŭ însĕ, că împĕratulŭ nu multŭ după acésta s'a declaratŭ în sensŭ contrarŭ. Altădată, cu ocasiunea botezării archiducesei Elisabeta, în Laxenbourg, vorbindŭ prinţulŭ de corónă cu Colomanŭ Tisza despre relaţiunile austriace, s'a esprimatŭ cu o naivitate admirabilă: „Espectorările Slavilorŭ începŭ deja a fi nesuferite". Cu tóte că Tisza n'a pré rĕspânditŭ acéstă declarare, totuşĭ ea s'a rĕspânditŭ şi a trebuitŭ sĕ-i urmeze obicĭnuita desminţire oficiósă.

Aşŭ puté cità mai multe declarărĭ importante d'ale prinţului de corónă, dér trebue sĕ tacŭ, pentru că ele nu-i ertatŭ sĕ fiă adevĕrate. In sfêrşitŭ mai amintescŭ că prinţulŭ de corónă stă în relaţiunĭ fórte amicale cu ḑiariştii, carĭ la inspiraţiunile lui dau pe faţă mai multe secrete d'ale curţii, carĭ însĕ acum în urmă s'au cam întrĕruptŭ din causa protestărilorŭ archiducelui Eugen şi a mai multorŭ persóne dela curte. Jókay, care umblă desŭ la prinţulŭ de corónă în afacerea opului etnograficŭ „Monarchia austro-ungară în scrisŭ şi în ilustraţiunĭ« a scrisŭ unŭ articolŭ fórte familiarŭ şi fără reservă despre curtea împĕrătéscă, din care causă e disgraţiatŭ. Cu unŭ cuvêntŭ, judecândŭ după presemne, ḑiariştii şi compositorii nu pré suntŭ bine vĕḑuţĭ acum la curte".

***

Statistica Jesuiţilorŭ. — Autoritatea supremă a jesuiţilorŭ a publicată ḑilele acestea nişte interesante date statistice asupra călugărilorŭ jesuiţĭ. După aceste date ordinulŭ monachalŭ alŭ jesuiţilorŭ esistă de 350 anĭ, De la înfiinţarea lui şi până astăḑĭ aceştĭ călugărĭ au datŭ din sînulŭ lorŭ 248 sfinţĭ, 1500 martirĭ, 13 papĭ. 60 cardinalĭ, 400 mitropoliţĭ şi episcopĭ şi 6000 publiciştĭ. Ordinulŭ are astăḑĭ 2500 de misionarĭ. Cărţile publicate de jesuiţĭ se urcă la mai multe milióne de esemplare.

***

Unŭ mortŭ, care trăesce. — „Gaz. Sătênului" relatéză următorulŭ faptŭ întêmplatŭ acum câţĭ-va anĭ, în comuna V. din judeţulŭ R.-Sărat. Unei fete marĭ i se curmă firulŭ vieţei, părinţii ei o înmormîntéză chiarŭ a doua ḑi — décă nu mĕ inşelŭ — şi, în culmea durerii lorŭ, fiind-că ţinéŭ multŭ la dînsa, îi puseră salba de lefţĭ la gâtŭ şi o îngropară cu ea. Peste nópte, doi tâlharĭ se duseră la mormêntulŭ acestei fete ca se'i fure salba; scóseră iute pămêntulŭ din grópă, îşĭ aruncară ochii împrejurŭ ca sĕ nu fiă vĕḑuţĭ de cineva şi, cândŭ ridicară clapa sicriului, fata se sculà în picióre. Atuncĭ hoţii, creḑêndŭ că e vr'unŭ spectru, fantomă séu strigoiŭ, se umplură de gróză şi fugiră; ér fata s'a dusŭ acasă, spre bucuria părinţilorŭ, carĭ după câtva timpŭ o măritară, *şi ea trăeşte şi astăḑĭ.*

***

Rectificare. In Nr. 56 alŭ acestei foi la articululŭ de fondŭ, şirulŭ 22 dela începutŭ, în locŭ de: părerea şi naţionalitatea, sĕ se cetéscă: pacea şi naţionalitatea.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.

Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 19 Martie st. n. 1886

Rentă de aurŭ 4%	104 10
Rentă de hârtiă 5%	95 60
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	153.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	101.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115.25
Bonurĭ rurale ungare	104 75
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C4 75
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 75
Bonurĭ rurale transilvane	104 75
Bonurĭ croato-slavone	104.75
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	100.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	121 50
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	124 30
Renta de hărtiă austriacă	85.80
Renta de arg. austr.	86. —
Renta de aurŭ austr.	114 50
Losurile din 1860	143 75
Acţiunile băncei austro-ungare	878 —
Act. băncei de creditŭ ung.	308.75
Act. băncei de creditŭ austr.	303.—
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.92
Napoleon-d'orĭ	998.—½
Mărcĭ 100 împ. germ.	61 55
Londra 10 Livres sterlinge	125.75

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 6 Martie st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	94 —	95—
Renta rom. amort. (5%)	97—	97½
» convert. (6%)	89—	90—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30—	32—
Credit fonc. rural (7%)	102½	103½
» „ „ (5%)	86¾	87¼
» » urban (7%)	99—	100—
» » » (6%)	——	——
» » » (5%)	82¾	83¼
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de banca	14 ¼	13¾
Bancnote austriace contra aurŭ	2.00—	2.02

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 19 Martie st. n. 1886

Bancnote românescĭ	Cump.	8.70	Vênd.	8.74
Argint românesc	»	8.60	»	8.65
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.—
Lire turcescĭ	»	11.20	»	11.30
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5.86	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	124.—	»	125.½
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Avisŭ d-lorŭ abonaţi!

Rugămŭ pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe fâşia sub care au primitŭ diarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi posta ultimă. *ADMINISTR. „GAZ. TRANS.“*

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ	—	—	12.50	—
	—	—	1.09	—
Timişŭ	—	—	1.40	—
Braşovŭ	—	—	2.27	—
	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Haşfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighişóra	10.29	—	8.01	—
	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	—	9 45	—
Copsa mică	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Cluşiu	5.56	—	12.59	—
	6.08	—	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rêv	9.26	—	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare	10.37	—	—	4.06
	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12.59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena	6.35	—	10.50	—
	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mező-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	—
Cluşiu	—	—	5.05	6.43	—
	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	—	—	9.31	—
	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	—	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blaşŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mic.	7.00	—	—	12.36	—
Mediaşŭ	—	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	—	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.37
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Braşovŭ	—	—	—	7.14	1.09
	—	—	—	—	1.50
Timişŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ	—	—	—	—	3.23
	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4 53
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.00
Szolnok	11.02	3.44	11.40
	11.12	4.02	12.00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovaţŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bĕrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10.10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.13	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Haţegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6.49	9.33	5 28
Baniţa	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.45
Pui	8.50	11.37	7.35
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10.53	1,35	9.15

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ.